

Т. Л. Кавальчук,
загадчык бібліятэкі гімназіі №2 г. Ваўкавыска

Літаратурная гадзіна «Падарожжа з кнігай па знакамітых мясцінах Гродзеншчыны»

Віктарына па кнізе Уладзіміра Ліпскага «Свіцязянская русалка» (Году малой радзімы прысвячаецца)

Мэта: пазнаеміць вучняў 4 класаў з цікавымі мясцінамі Гродзенскай вобласці, прывіць цікавасць да кніг беларускіх пісьменнікаў.

Ход літаратурнай гадзіны

Бібліятэкар: Кожны чалавек з дзяцінства, з калыскі пераймае ад продкаў вялікую прывязаннасць да роднай зямлі, да мясцін дзе ён нарадзіўся і вырас. Нам нельга зыбываць гісторыю свайго края. Беражыце сваю малую Радзіму, ахоўвайце яе цудоўную прыроду, таму што прыгажэй яе вы не знойдзеце, хоць будзеце падарожнічаць па другіх краінах. Мы вывучаем сусветную гісторыю, але найперш нам трэба ведаць гісторыю сваёй Радзімы, і нават тых мясцін дзе мы жывём. Сёння мы пазнаёмімся з такой кнігай, якая вам у гэтым дапаможа. Як жа дзеці трэба любіць свой край, каб столькі падарожнічаць і напісаць такую цудоўную кнігу (*наказаць кнігу*). І як жа трэба любіць сваю родную мову, каб напісаць яе так цікава, прыгожа, займальна, мілагучна. Сёння мы будзем весці гаворку пра кнігу Уладзіміра Ліпскага “Свіцязянская русалка”. Імя гэтага пісьменніка вам добра знаёма. Вы ўжо чыталі многа яго кніг. Давайце ўспомнім назвы кніг Уладзіміра Ліпскага ? (*адказы дзяцей*)

Вельмі добра, дзеці. Цяпер вы ведаеце, якія кнігі напісаў гэты пісьменнік, і ведаеце творчы шлях гэтага таленавітага пісьменніка. А зараз мы пагаворым пра кнігу, якая вельмі своечасова прыйшла да нас у бібліятэку, бо менавіта цяпер, у Год малой радзімы, нам хочацца падрабязна даведацца пра сваю Радзіму. Пра свой горад вы ведаеце, мы праводзілі з вамі мерапрыемства: “Мой Ваўкавыск – мая калыска”. А вось пра вобласць, у якой знаходзіцца наш горад, вы мала ведаеце. Кніга Уладзіміра Ліпскага “Свіцязянская русалка” вам пра ўсё раскажа. Кніга складаецца з васьмі частак. Кожная частка адрасуецца другому раёну Гродзенскай вобласці. А аповяд пра раённы цэнтр пачынаецца з карты гэтага раёна, на якой напісана, хто суседзі гэтага раёна. Калі пачнеш яе чытаць, дык не адарвешся: хочацца зазірнуць, а што ж там наперадзе. З якімі яшчэ знакамітымі мясцінамі пазнаеміць нас пісьменнік, пра якіх славурых людзей раскажа, з якімі цікавымі музеямі і помнікамі нас пазнаеміць?

У пачатку кнігі намалявана карта ўсей Гродзенскай вобласці. Гэта не простая карта (*наказаць*) тут вы ўбачыце і рэкі, і азёры, а калі прыгледзецеся, то ўбачыце, якой працай займаюцца людзі, якія там жывуць. Тут бачны і наш горад Ваўкавыск, яго герб. І каля кожнага горада намаляваны нейкія птушкі,

жывёлы, нават рыбы, напэўна, якіх у гэтых мясцовасцях шмат. Уладзімір Ліпскі знаёміць з гербам кожнага горада, падрабязна апісвае яго. Прачытаўшы гэтую кнігу вы будзеце ведаць, што азначаюць гербы гарадоў. Чаму менавіта гэтыя краявіды ці якіясьці рэчы там намаляваны?

Вось паслухайце, як цікава напісана пра герб горада Навагрудка.

“Герб Навагрудка і ўсяго раёна – старажытны, адметны, загадкавы.

У ім усё нібыта зразумела. Чырвоны рыцарскі шчыт. Унізе як бы зялёны дыванок ці лапід маладой траўкі. На тым ўзгорку стаіць сам Архангел Міхаіл. За плячыма ў яго – блакітныя крылы. У правай руцэ – меч, у левай – вагі”

Прачытаўшы гэтую кнігу, вы набудзеце многа ведаў па гісторыі і геаграфіі Беларусі. У кнізе прыгожа, чароўна апісваецца прырода нашага краю, што дае нам падставу меркаваць аб тым, што менавіта прыгажосць родных краявідаў натхніла Уладзіміра Ліпскага на гэтыя доўгія падарожжы, што пісьменнік з пяшчотай, павагай і любоўю адносіцца да прыроды, яна вельмі многа значыць ў яго жыцці. І калі мы чытаем, то прырода ўяўляецца нам жывой істотай. Пісьменнік апісвае дуба-прадзеда і размаўляе з ім як з жывым чалавекам. Зламаную сасну ён параўноўвае з бабулькай, якую высушыла сонца, вылізаў яе стан ветрык, а “дождж вымыў яе да жаўцізны”. Якой прыгожай, мілагучнай, займальнай мовай напісана гэтая кніга. У канцы кожнага нарыса пісьменнік звяртаецца да вас, дзеці, для вас піша нейкі заклік, ці то параду, ці то пажаданне. Вось як, напрыклад, у нарысе “Верхалянскае свяцілішча”.

“Сплыло ў нябыт, у вечнасць і жыцце нашых продкаў. Нам застаецца толькі падшавельваць агонь памяці, каб ён не згас, каб мы адчулі радасць жывога, сённяшняга дня.”

Не забыў пісьменнік і аб ахвярах Вялікай Айчыннай вайны. Вы ведаеце, дзеці, колькі вёсак спалілі фашысты на Беларусі? (*адказы дзяцей*) Вельмі добра, што вы памятаеце і нагадалі Шавулічы, вёску якая знаходзілася каля нашага горада Ваўкавыска. Знаходзілася, таму што яе цяпер няма, яе спалілі фашысты. Аўтар нагадвае яшчэ пра адну вёску, Верхаляны.

“Так яно ці не, але і ў вайну верхалянцы моцна пацярпелі. У маі 1942 года на вёску наляцеў карны фашысцкі атрад. Было загадана сабрацца ўсім мужчынам, хлопцам. Іх вывезлі некуды і расстралялі. А дваццатага ліпеня вярнуліся фашысты, выгналі на вуліцу ўсіх жанчын, дзяўчат і на іх вачах спалілі хаты. Пра гэту трагедыю нагадвае помнік-валун, устаноўлены ў адноўленай вёсцы”.

Помніць Уладзімір Ліпскі і пра ветэранаў. Пісьменнік хоча, каб моладзь, заходзіла часцей у хаты, дзе жывуць ветэраны. Зразумейце ж вы, гэта жывыя сведкі вайны, якая таксама ўжо адышла ў мінулае. Гэтых ветэранаў ужо засталася вельмі мала, беражыце і шануйце іх. Вось што піша пісьменнік.

“Знойдзены фотаздымкі некаторых герояў. Адшуканы іх адрасы, устаноўлены дні нараджэння. Давайце помніць іх не толькі ў дні Незалежнасці і Перамогі. Занясём нашых вызваліцеляў у свае сэрцы навечна. Ажывім іх у сваёй памяці, каб прыстойна жыць самім”. А яшчэ аўтар просіць упусціць у свае сэрцы словы ветэрана-настаўніка, сына ваеннага фатографа

Леаніда Раманавіча Салаўя: “Не ведайце, дзеці, цяжкой долі. Будзьце заўсёды чэснымі перад сабой і вернымі Айчыне. А слава вас знойдзе сама”.

У гэтай кнізе вельмі добра напісана пра паходжанні назваў гарадоў, пра людзей : як яны гавораць, якімі справамі яны займаюцца, як весяляцца.

Прачытаўшы гэтую кнігу, вы даведаліся пра знакамітых і славурых людзей нашай вобласці, пра акадэміка, якога баяўся сам цар. Вось, напрыклад, вы ведаеце, дзе знаходзіцца Малая і Вялікая Бераставіца. Але славурых людзей адтуль вы не ведаеце, вы не ведаеце што славуры Ігнат Анацэвіч родам з Малой Бераставіцы. Вось паслухайце ўрывак: “Малабераставічанін Ігнат Анацэвіч, як вясновы зялёны росток прабіваўся да гістарычных, філасофскіх ведаў. Ён быў заўважаны тагачаснымі вучонымі і запрошаны на пасаду выкладчыка універсітэта ў Вільні. Чытаў лекцыі па ўсеагульнай гісторыі, па гісторыі Расіі, збіраў матэрыялы па гісторыі Вялікага княства Літоўскага. Яго нязменны прафесарскі прынцып: “Ісціна, толькі ісціна, і нічога акрамя ісціны”.

Чытаеш гэтую кнігу і разам з аўтарам перажываеш за знішчаны касцёл, за тое, што загінулі такія важныя сведкі мінуўшчыны: жыватворная ікона Прасвятой Дзевы і саркафаг з сэрцам Гетмана. Чаму мы не баражэм тое, што павінна быць народным? Ці здарма будаваўся той Бераставіцкі касцёл? Гэта ж была б нашым дзецям вечная памяць пра Хадкевічаў. Хіба Геранім Хадкевіч аддаў свае грошы для таго, каб у гэтым касцэле бярозкі раслі? Не, ён хацеў, каб людзі ў ім маліліся і пра яго таксама ўспаміналі. Ён як бы запрашае любіць свой край, і тады ён адкрые вам свае тайны. Так, як адкрыў ён свае таямніцы юным краязнаўцам з аграгарадка Эйсманты.

“...разам з настаўнікам пазнаходзілі на роднай зямлі такія краявіды, горы і валуны, пра якія можна пісаць кнігі і асобныя даследаванні. Яны сабралі ўнікальную калекцыю мінералаў, карысных выкапняў, самацветаў. Зазірнулі нават у тайны ледніковай эпохі, знайшлі адбіткі старажытных раслін на акамянеласцях. Усе знаходкі, а іх сотні, сабраны ў школьным музеі”.

Пісьменнік сцвярджае, што вельмі цікава разблытваць клубок тайнаў, якім ужо больш за 500 гадоў. А нам таксама вельмі цікава пазнаваць гэтыя таямніцы, пра якія мы нічога не ведалі.

Вы, дзеці, усе любіце ездзіць на экскурсіі, сваімі вачыма ўбачыць нешта цікавае. Калі вы праходзіце па якім-небудзь старажытным замку, вельмі важна, каб вы ведалі яго гісторыю. І тады вам будзе зразумела мэта гэтай экскурсіі. І як сказаў пісьменнік: “І так хочацца, каб яны адчулі тут подых даўніны, каб на міг убачылі перад сабой воіна, які за гэту крэпасць змагаўся і гарэў жывым факелам”

Хоць і прайшло многа стагоддзяў, з той пары як на нашай зямлі скакалі воіны Міндоўга ці яго сына Войшака, але наша зямля па сённяшні дзень захоўвае таямніцы. “Трэба толькі навучыцца любіць і цаніць яе, і яна абавязкова раскрые свае таямніцы і шчодро адорыць цікаўных”

Дзеці, ваш любімы пісьменнік яшчэ і па натуре вельмі добры чалавек. Аб гэтым сведчыць выпадак з качкамі. Уладзімір Ліпскі бачыў, як дзеці кідалі каменнямі па качках, а яму было, напэўна, іх шкада, бо яму здалася, што яны

кідаюць гэтыя каменні яму ў сэрца. Ён шкадуе і любіць усе жывое. Яму шкада старэнькую бабульку, ў якой многа дзяцей і ўнукаў, а плот ля хаты ледзь стаіць, увесь гнілы, і вароты разваліліся.

А яшчэ ён вельмі працавіты. Вось вы прачыталі кнігу і даведаліся, колькі людзей ён распытаў пра гістарычныя падзеі, пра славытых землякоў, ці яны ведаюць іх, ці сустракалі, ці мо чулі што-небудзь пра іх. Дзіву даешся, колькі славытых, таленавітых людзей жыве ў нас на Беларусі!

Бібліятэкар: А цяпер мы праверым, ці зразумелі вы гэтую кнігу, ці усе вам у ей было дасціпна і даступна. Я буду задаваць пытаньня, а вы будзеце адказваць, і за гэта палучаць жэтоны. Пераможца ў канцы літаратурнай гадзіны атрымае приз.

1 Тур: “Кнігу прачытаў адкажаш на пытанні”

1. Колькі гадоў назад напісана берасцяная грамата, якую знайшлі ў Віцебску?

(700 гадоў назад)

2. На якім баку бяросты пісалі?

(на тым які прылягаў да дрэва)

3. Як называлі славянскія плямены, якія насялялі Бераставіцкі раён?

(дрыгічаны)

4. У якім годзе прыгавілі мястэчка Вялікая Бераставіца?

(у 1506 годзе)

5. Колькі чалавек пражывае ў Бераставіцкім раёне?

(звыш 21 тысячы)

6. Колькі там знаходзіцца весак і пасёлкаў?

(128)

7. Якія карысныя выкапні знаходзяцца у нетрах зямель Бераставіччыны?

(торф, цагельная гліна, будаўнічы пясок)

8. Дзе знаходзіцца самы любімы маэнтак Хадкевічаў?

(у Вялікай Бераставіцы)

9. Што незвычайнае пра пахаванне завяшчаў Ян Караль Хадкевіч?

(пахаваны яго цела ў Кракаве, а сэрца ў Бераставіцкім храме)

10. Хто арганізаваў у Вільні астранамічную абсерваторыю?

(Марцін Пачобут-Адлянцікі з вескі Пачобут Бераставіцкага раёна)

11. Колькі воінаў загінула абараняючы Бераставіцу, і дзе яны пахаваны?

(у Вялікай Бераставіцы тры брацкіх магілы, у якіх пахаваны 182 воіны)

12. Кім па прафесіі быў старшыня калгаса, цяпер аграгарадка Вялікія Эйсманты?

(настаўнікам)

13. Які славыты беларус вырас у Бераставіцкай весачцы Сыраежкі?

(міністр будоўлі БССР Іван Мацвеевіч Жыжаль)

14. Што рабілі жыхары Навагрудка калі здаралася бяда?

(сабіраліся ў замкавай царкве, і на адной з вежаў білі набатныя званы)

15. Як даўней называлася Навагрудская зямля і чаму?

(Чорнай Руссю, з-за таго што жыхары не адразу прынялі хрысціянства, а можа таму, што вопратка ў Архангела Міхаіла на гербе горада была чорнай)

16. У якім годзе Міндоўг быў укаранаваны каралеўскай каронай і хто яе яму ў Навагрудак даслаў?

(ў 1253 годзе, даслаў яму рымскі папа Інакенцій 4-ты)

17. Хто працягваў справу легендарнага Міндоўга?

(яго старэйшы сын Войшалк)

18. Чым прываблівала навагрудчына архіелагаў?

(тут яны знайшлі сярэбраныя манеты, дынары рымскіх імператараў)

19. Куды можна было раней папасці цераз Неман па знакамітай дарозе “з варагаў ў грэкі”?

(з Балтыйскага мора ў Чорнае)

20. Як называлася кніга пра жыцце святых датаваная 1489 годам?

(Четья, а напісаў “ес Березко с Новогородка”)

21. Якога славутага паэта радзіма навагрудчына?

(Адама Міцкевіча)

22. На якой мове пісаў Адам Міцкевіч?

(на польскай)

23. Як людзі навагрудчыны увекавечылі памяць пра Адама Міцкевіча?

(у Навагрудку знаходзіцца дом-музей Адама Міцкевіча, у якім сабрана каля 5-ці тысяч экспанатаў, яшчэ у памяць аб ім насыпаны курган Бессмяротнасці)

24. Хто з паэтаў навагрудчыны падружыўся з Адамам Міцкевічам і разам з ім вучыўся ў Віленскім універсітэце?

(Ян Чачот)

25. Колькі тамоў беларускіх народных казак, песен, прыказак, прымавак, легенд сабраў і выдаў Ян Чачот?

(у Вільні 6 тамоў)

26. Як жыхары Навагрудка увекавечылі русалку?

(стаіць помнік, бронзавая русалка на камені)

27. Навошта ў мысліцеля і асветніка Храптовіча з Навагрудка было 4-ры іменны, што гэта азначала?

(гэта азначала яго знатнасць, важнасць у радаводзе)

28. Хто былі бібліятэкарамі гэтай унікальнай бібліятэкі Храптовічаў?

(Ян Чачот і Антон Глінскі)

29. Колькі экзэмпляраў кніг было ў гэтай бібліятэцы?

(болей за 20 тысяч кніг)

30. За што растралілі сяццер-манашак з навагрудчыны?

(яны маліліся каб іх растралілі, а каб адпусцілі 120 жыхароў і святара, і так і адбылося)

31. Якіх яшчэ маўклівых сведкаў знайшоў Уладзімір Ліпскі на навагрудчыне?

(валуноў)

32. Чаму веску назвалі Бенін, і які знакаміты пісьменнік яе наведаў?

(у ей быў млын гандляра Беніса, а ў веску прыязджаў Янка Купала)

33. Каму князь Вітаўт падарыў паселішча Любча з хатамі, і з людзьмі, з лясамі і з рэчкамі?

(сваей жонцы Ульяне)

34. Колькі весак спалілі фашысты, і колькі загінула людзей у Навагрудскім раене?

(1825 людзей загінула і 16 весак спалілі фашысты)

35. Чаму ў веску Валеўку прыязджаюць столькі многа пісьменнікаў і паэтаў?

(бо недалёка каля вескі знаходзіцца прыгожае возера Свіцязь)

36. Чым знакамітая веска Гальшаны?

(тут некалі знаходзілася радавое гняздо Гальшанскіх)

37. Чаму на сучасным гербе Смаргоні нарысаваны мядзведзь?

(там раней была акадэмія для мядзведзяў, якіх ставілі на вялізную гарачую печ і застаўлялі плясаць на задніх лапах)

38. Хто даўней праславіў смаргонскую зямлю?

(кампазітар і літаратар, дзяржаўны дзеяч Міхаіл Клеафас Агінскі)

39. Чаму усе на Беларусі знаюць веску Збляны Зэльвенскага раена?

(там нарадзіўся акадэмік, прэзідэнт акадэміі навук Беларусі Антон Раманавіч Жэбрак)

40. За колькі гадоў узнік замак у Лідзе, і у якім годзе яго пабудавалі?

(будавалі яго пяць гадоў, закончылі ў 1328 годзе)

2Тур: “Дапамога кніга”

Бібліятэкар: Я бачу вы прыйшлі на літаратурную гадзіну з кнігамі нарысаў. Вось і добра, бо адказы на наступнае заданне можна падглядзець альбо і прачытаць урыўкі з кнігі.

1. Што можна ўбачыць на помніку ў Бераставіцы, які называецца “Дрэва жыцця”?

(“На бронзавым стромкім дрэве, на самай яго верхавіне, у спляценні кучаравых галін, як у вянку, сядзіць Ваверка. Над ей, у нябеснай прасторы, узвышаецца велічная карона. Карані гэтага дрэва, магутныя і звлістыя, жывуча трымаюцца за зямлю. І яны, здаецца, вечныя, як і ўвесь белы свет. Бераставічане назвалі свой помнік з любоўю і верай – Дрэва жыцця”)

2. Чаму Уладзімір Ліпскі так многа піша пра бярозы ў нарысах пра Бераставіцу?

(“Перад уездам у Бераставіцкі раён бярозы быццам выстройваюцца ў ганаровую варту і паўсюль суправаджаюць вас. Жывой алейкай яны вядуць у Малабераставіцкую школу. Яны – у парку Вялікай Бераставіцы. Яны беражліва ахоўваюць помнікі ахвярам мінулай вайны. Яны зазіраюць у Свіслач і яе прытокі – Верацейку, Бераставічанку, Уснарку, Одлу. Бярозавыя прысады можна сустрэць каля многіх вясковых двароў”)

3. Які заклік, ці зварот піша пісьменнік да жыхароў Бераставіцы? (“Хочацца верыць, што некалі бераставічане прымуць важнае для сябе рашэнне: кожны жыхар раена павінен пасадзіць на сваей малой радзіме хаця б адну бярозу”)

4. Што адбылося ў весцы Малая Бераставіца ў даўніну?

(“Сяляне гэтага паселішча некалі адмовіліся выконваць панскія павіннасці і з радасцю сустрэлі войскі паўстанцаў Кастуся Каліноўскага”)

5. Адкуль пайшла назва Бераставіца?

(“І вось аднойчыплылі па той рацэ юнак Бераст і прыгажуня Тавіца. Яны моцна пакахалі адзін аднаго і шукалі месца, каб збудаваць сабе жылле. Доўгаплылі па шырокай рацэ, потым павярнулі ўправа, як бы ў свіслацкі рукаў, вузкі і ціхі. Заначавалі пад зорным небам. Калыханку ім спявалі салаўі. Сон вартавалі бярозы. Тут маладая сям’я і засталася жыць. А калі ад іх пайшлі дзеці і пабудавалі побач свае хаты, то паселішча назвалі ад спалучэння бацькоўскіх іменаў Бераст і Тавіца – Бераставіца. А рэчачку, якая прывяла іх сюды, - Бераставіцкай”)

6. Што заставіў нам у спадчыну Ігнат Анацэвіч?

(“Ігнат Анацэвіч пакінуў нам у спадчыну артыкулы пра першабытную гісторыю Літвы, пра гісторыю Вялікага княства Літоўскага, падарожныя запіскі падчас праезду па Гродзенскай губерні і шмат іншых прац. На жаль галоўную сваю задумку, стварыць грунтоўны трохтомнік па гісторыі сваёй Айчыны, ен не паспеў здзейсніць. Але сабраны ім архіўны матэрыял, распрацаваны план стварэння арыгінальнай навуковай працы, ставяць яго ў шэраг гісторыкаў-пачынальнікаў, выдатных мысліцеляў і асветнікаў Беларусі”)

7. Чым праславіўся Восіп Міхайлавіч Кавалеўскі?

(“Бераставічанін Восіп Міхайлавіч Кавалеўскі стаў аўтарам слоўнікаў, граматык, хрэстаматый мангольскай мовы. Яго навуковыя працы адзначаны высокімі прэміямі. А ў 1847 годзе Пецярбургская Акадэмія навук выбрала нашага таленавітага земляка ў акадэмікі. Але цар Мікалай I выкрэсліў вучонага са спісу акадэмікаў, як “палітычна не надзейнага” Не мог “бацюшка” дараваць Кавалеўскаму віленскіх вольнасцей”)

8. Каго называлі даўней буднікамі?

(“Аказваецца, буднікамі даўней называлі наёмных рабочых на лясных промыслах. яны жылі ў часовых будках, буданах. Нарыхтоўвалі дровы, попел. А попел, каб вы ведалі, ішоў на выраб шкла, мыла, фарфору, фарбаў. За сваю працу буднікі мелі харчы, грошы і спецыяльнае адзенне – шапку і рукавіцы”)

9. Навошта трэба было раней мыць масла?

(“А бераставіцкі школьнік патлумачыў: “У нашым музеі ёсць маслабойка. Раней у ёй рабілі масла. Залівалі туды смятану і білі яе, пакуль масла не атрымаецца. А пасля прамывалі яго халоднай вадой”)

10. Хто нападаў на Навагрудскі замак?

(“Навагрудскі замак зведаў нашэсце галіцка-валынскіх войнаў. На яго зарыліся зграі татараў. Нямецкія рыцары, якія называлі сябе крыжакамі, асаджалі і палілі замак тры разы. Рускія войскі двойчы бралі Наваградак. А ў 1706 годзе шведы падчас Паўночнай вайны канчаткова ўзарвалі наш вольны замак-прыгажун. Ен так і не ажыў на сённяшні дзень”)

11. Кім на самай справе быў заснавальнік Вялікага княства Літоўскага Міндоўг?

(“Але ж Міндоўг быў не проста воінам. Ен – князь, палкаводзец, стратэг, палітык. І не толькі вадзіў сваю дружыну на ворагаў, ен абараняў свой горад

Наваградск, змагаўся за сваю зямлю, якая тады называлася Літвой Міндоўга”)

12. Як загінуў Міндоўг, і дзе яго пахавалі?

(“Слава і веліч Міндоўга парадзілі зайздроснікаў, змоўшчыкаў сярод князеў-суседзяў. Яны згутраваліся супраць Міндоўга і па-здрадніцку забілі яго разам з сынамі Рупекам і Руклем”)

13. Якія ў Навагрудскім музеі знаходзіліся рэчы, якімі карысталіся нашы продкі?

(“Не магу адарваць позірку ад рэчаў, якімі карысталіся нашы далекія продкі. Вось яны – ляпны посуд, серпападобныя нажы, крамевыя сякеры, гаршкі, міскі, гузікі, спражкі, шпількі, рыбалоўныя кручкі, ключы, конскія падковы, зброі, наканечнікі стрэл. Усім гэтым дабром карысталіся людзі”)

14. Якое Лаўрышанскае Евангелле знаходзіцца ў Варшаве?

(“Напісана яно на пергаменце, мае 374 старонкі. Кніга аздоблена малюнкамі, а на вокладцы, на сярэбранай пласціне – выява святога з дзідаю і шчытом. На ім – адзенне, зручнае для баявых паходаў. Позірк добры, мудры, пранікнены, твар мужны. Даследчыкі лічаць, што гэта і ёсць заснавальнік Лаўрышаўскага манастыра. Можна, па яго заказу і павяленню і было напісана Евангелле?”)

15. Хто пісаў пра багацце мовы навагрудчан?

(“Пра яе багацце ў свой час пісалі і паэт Ян Чачот у зборніках па этнаграфіі і фальклору гэтага краю, і прафесар Яўхім Карскі ў сваёй кнізе “Беларусі”. У сучасных навукоўцаў ёсць нават кандыдацкая дысертацыя “Фанетычныя асаблівасці гаворак Навагрудчыны”. Яна грунтуецца на даследаванні гаворак у 55 весках раена. Вывад адзін: мова наваградчан блізкая да беларускай літаратурнай мовы. Дык, можна, і правільна, што Наваградск быў першай сталіцай нашай краіны”)

16. На каляды на святочную вячэру пад абрус клалі сена, як на ім потым гадалі?

(“Самым хвалюючым за той вячэрай быў момант, калі кожны цягнуў зпад абруса сваю сянінку. Якой даўжыні выцягне, столькі і пражыве. Помню, аж сэрца прыпынялася ад хвалявання, так хацелася доўгага жыцця”)

17. Што знаходзіцца каля кургана Бессмяротнасці, які збудаваў ў гонар А. Міцкевіча?

(“Побач, на магутным камені-валуне стаіць ён сам, бронзавы і велічны. Адною рукою прытрымлівае доўгае паліто-накідку. Другую ўзняў угору. Позірк скіраваны туды, дзе ўзвышаюцца астанкі былога замка, дзе і ён бавіў свае дзяцінства”)

18. Якую цікавую параду адрасаваў для моладзі Ян Чачот?

(“Убачыш тры дзяўчыны, адну ў золаце, другую ў аксаміце, трэцюю ў розуме: не бяры ж той, што ў золаце, ні той, што ў аксаміце, але тую, што ў розуме, бо золата і аксаміт могуць быць страчаны, розум жа – самае трывалае багацце”)

19. Чаму так цяжка адшукаць бібліятэку Храптовічаў?

(“На жаль нічога няма больш пастаяннага, чым часовае. І лес шчорсаўскай бібліятэкі стаў непрадказальным. Перад Першай сусветнай вайной нашы кнігі эвакуіравалі ў Саратаў, перад Другой сусветнай вайной – ва Уфу. Тыя кнігі, што засталіся ў Шчорсах, былі вывезены перад вайной у Маскву ці знішчаны фашыстамі. А рукапісны збор і архіў бібліятэкі пасля рэвалюцыі вывезлі ў Ленінград. Як бачыце, бібліятэку Храптовіча трэба шукаць па ўсім свеце”)

20. Чым знакаміты касцел Праабражэння Гасподняга ?

(“Пра касцел Праабражэння Гасподняга можна пісаць асобную кнігу. Ён заснаваны ў 1395 годзе самім Вітаўтам, вялікім князем Вялікага княства Літоўскага. Храм гарэў і разбураўся, перабудоўваўся і дабудоўваўся, але выжыў. Сення можна зайсці ў гэту святыню і адчуць у ей подых далекай гісторыі”)

21. Якія старажытныя помнікі сахраніліся ў паселку Любча?

(“Адкрыта стаянка першабытных людзей, якія жылі тут, каля Немана, дзевяць тысяч гадоў да нашай эры. У Любчы захаваліся рэшткі замка Радзівілаў 16 стагоддзя. У цэнтры паселка помнікам узвышаецца Свята-Ільінская царква. Ды ўсе-такі самымі хвалючымі мясцінамі Любчы застаюцца брацкія магілы воінаў і партызан у парку, у скверы, на могілках, дзве магілы ахвяр фашызму, мемарыяльная дошка ў гонар вызваліцеляў. Перад школай стаіць помнік мужнай партызанцы-камсамолцы Люсі Сечка”)

22. Які герб знаходзіўся ў вёсцы Гальшаны?

(“Веска Гальшаны, можа, адзіная ва ўсёй Беларусі, якая мае свай герб. На ім – выява сярэбранай фігуры міфічнага каня, у якога галава, тулава і рукі чалавека. На канцы хваста – пашча дракона. У яе скіравана залатая страла лука. У другой, ніжняй частцы герба – на блакітным полі змешчана сярэбраная двойчы перакрываваемая страла. Гэтыя гербавыя знакі і ёсць сімвалы ўладальнікаў Гальшанаў – князеў Гальшанскіх і Сапегаў”)

Бібліятэкар: Малайцы, дзеці, правільна адказвалі на пытанні, значыць вы правільна зразумелі кнігу Уладзіміра Ліпскага “Свіцязянская русалка”. Пераможца атрымлівае салодкі прыз.

Шмат ёсць краін на свеце, але Беларусь –гэта ваша Радзіма, тут жывуць вашы бацькі, і вашы родныя людзі. Вывучайце свой край, яго гісторыю, яго прыгожыя краявіды, яго мову, і вы станеце сапраўднымі беларусамі.

Мы самі, дзеці, можа ходзім каля такіх гістарычных мясцін, ці будынкаў, але нічога не знаём пра іх. Хочацца папрасіць пісьменніка Уладзіміра Ліпскага, каб ён напісаў асобную кнігу пра наш горад Ваўкавыск, пра нашы знакамітыя мясціны, пра нашых землякоў. Уладзімір Ліпскі не толькі аб’ехаў усе цікавыя, гістарычныя мясціны, якія знакамітыя нейкімі падзеямі, людзьмі, але нават плаваў на лодцы па Свіцязі, шукаў русалак. Вось які гэта выдатны пісьменнік, хоча спачатку ўсе сам убачыць, разгадаць усе таямніцы, а потым данесці аб гэтым сваім любімым чытачам.